

Meðferðarheimilið Laugaland
Eyjafjarðarsveit

Ársskýrsla 2012

Inngangur

Meðferðarheimilið að Laugalandi í Eyjafjarðarsveit er einkarekið meðferðarheimili, sem starfar undir yfirstjórn Barnaverndarstofu með rekstrarsamningi við ríkið. Eignarhaldsfélagið Pétur G. Broddason ehf. Arnarsíðu 7 Akureyri var stofnað vegna reksturs meðferðarheimilisins. Meðferðarheimilið hefur verið starfrækt frá árinu 1997, fyrst í Varpholti í Hörgárbyggð síðan að Laugalandi frá því í september 2000. Núverandi rekstraraðili og forstöðumaður heimilisins er Pétur G. Broddason. Pétur tók við rekstri meðferðarheimilisins þann 1. nóvember 2007. Breytingar urðu á rekstrarformi heimilisins við að nýr rekstraraðil tók við. Í stað þess að vera heimili rekstraraðila og fjölskyldu hans, varð það heimili þar sem starfsmenn eru á vöktum allan sólarhringinn.

Meðferðarheimilið Laugaland er úrræði sem starfar á grundvelli barnaverndarlaga nr. 80/2002. Þar fer fram sérhæfð meðferð fyrir börn með alvarlega hegðunarröskun, eru í vímuefnaneyslu og/ eða eiga í öðrum alvarlegum erfiðleikum. Meðferðarrými er fyrir sex til átta stúlkur á aldrinum 13 – 18 ára. Vistunarsamningur er gerður til eins árs í senn. Vistunartími getur þó orðið styttri ef stúlkurnar ná viðunandi árangri fyrir að mati meðferðaraðila, foreldra og starfsmanna barnaverndarnefnda.

Starfsmenn

Árið 2012 störfuðu eftirtaldir starfsmenn á Laugalandi í fullu starfi: Pétur G. Broddason forstöðumaður, Hulda Svanhildur Björnsdóttir fyrrverandi bóndi, Ásta H. Stefánsdóttir fyrrverandi bóndi, Alda Björg Ármansdóttir fyrrverandi starfsmaður Heilbrigðisstofnunar Austurlands, Valdimar H. Valsson BS í sálfræði og framhaldsskólakennari, Júlíana Þórólfsdóttir þroskaþjálfari, Pétur M. Guðjónsson viðburðastjórnandi, Unnsteinn Tryggvason ráðgjafi í meðvirkni og nemi í rafiðn, Þórður Jónsson búfræðingur og Herdís Ármansdóttir söngkona. Í hlutastarfi: Birna Ágústsdóttir lögfræðingur og stjórnarmaður eignarhaldsfélagsins. Kristján Már Magnússon, sálfræðingur sá um ráðgjafarþjónustu við heimilið sem og meðferðartengd verkefni, hann starfar sem verktaki.

Þóra Víkingsdóttir sérkennari og Óðinn Ásgeirsson kennari sáu um kennslu stúlkanna megnið af árinu 2012. Þóra Víkingsdóttir fór í veikindaleyfi í nóvember 2012. Anna Rún Kristjánsdóttir kennari leysti Þóru af út árið. Kennarar starfa eingöngu í Hrafnagilsskóla en eru í nánú samstarfi við Laugaland. Jóhanna Rögnvaldsdóttir hjá Bókhaldsþjónustunni Roðasteini ehf. sá um bókhald og launagreiðslur.

Þjálfun og fræðsla fyrir meðferðaraðila Laugaland 2012.

Barnaverndarstofa bauð starfsmönnum Laugaland uppá námskeið í *Áhugahvetjandi Samtalstækni* (Motivational Interviewing) í ágúst 2012. Leiðbeinendur á námskeiðinu voru: dr. Sveinbjörn Kristjánsson og Héðinn Svarfdal Björnsson, MA, MPhil. Námskeiðið var fróðlegt og gagnlegt. Námskeiðið nýttist meðferðaraðilum á Laugalandi vel í allri meðferðarvinnu með skjólstæðinga Laugaland. Til glöggvunar er *Áhugahvetjandi samtalstækni* skjólstæðingsmiðuð leið til samvinnu og leiðbeiningar, sem kallar fram og styrkir áhuga til breytinga. Aðferðin er sérstaklega nytsamleg fyrir einstaklinga sem eru tregir til eða á báðum áttum með það hvort breytinga sé þörf hjá þeim.

Starfsnám

Á Laugaland komu tveir nemendur frá Háskóla Íslands í vettvangsnám. Þeir voru við nám á Tómstunda- og félagsmálafræðibraut. Nemendurnir voru í vettvangsnáminu í þrjár vikur í senn. Einnig kom nemandi í MA námi í fjölskylduráðgjöf Hún kynnti sér meðferðarstarfið á Laugalandi, sat meðferðarfundi og viðtöl við skjólstæðinga. Starfsfólk Laugaland er ánægt og stolt með að virtar stofnanir í samfélaginu hafi samband og óski eftir aðstoð við að veita nemendum sínum, innsýn í meðferðarstarfið á Laugalandi. Með því sjáum við að Laugaland hefur skapað sér góðan orðstír og hlotið jákvætt umtal innan menntastofnanna.

Vistanir á Laugalandi

Skv. tölulegum upplýsingum frá Barnaverndarstofu voru alls 12 stúlkur vistaðar á Laugalandi árið 2012 þar af voru 6 stúlkur innritaðar þetta árið. Allar stúlkurnar höfðu áður fengið meðferð og greiningu á meðferðardeild Stuðla og sumar einnig á Barna- og unglingsgeðdeild Landsspítala Háskólasjúkrahúss. Að jafnaði eru stúlkur sem koma til meðferðar á Laugalandi á aldrinum 14 - 17 ára. Meðallengd dvalar fyrir þær sem útskrifuðust árið 2012 var 307 dagar, þar sem lengsta dvöl var 420 dagar og stysta dvöl 160 dagar. Dvalardagar á árinu 2012 voru 2160 dagar og nýtingin því 98,4%.

Meðferðarstarfið

Yfirmarkmið meðferðarinnar á Laugalandi eru:

1. Að stúlkurnar öðlist jákvæða reynslu af heilbrigðum lífsháttum.
2. Að stúlkurnar læri að fara eftir reglum, ganga vel um, taka tillit til annarra og að bera virðingu fyrir sjálfum sér og öðrum.
3. Að stúlkurnar geti sett sér raunhæf markmið í framförum, námi og samskiptum og læri hvernig hægt er að ná þeim.
4. Að unnið sé á faglegan hátt að góðum tengslum milli stúlkanna annars vega og fjölskyldna þeirra hins vegar.
5. Að stúlkurnar nái að vinna sér traust hjá foreldrum og meðferðaraðilum.
6. Að stúlkurnar fái tækifæri til að vera virkir þátttakendur í þeirri “stórfjölskyldu” sem boðið er uppá á meðferðarheimilinu.
7. Að stúlkurnar stundi skóla reglulega að vetri og vinnu við hæfi að sumri.
8. Að stúlkurnar öðlist innsæi í fyrri hegðun og nái að vinna sig út úr þeim vandamálum sem upp hafa komið í þeirra nærumhverfi.
9. Að stúlkurnar læri að nýta sér þau bjargráð sem þeim eru kennd á Laugalandi.
10. Að stúlkurnar öðlist sjálfstraust og sjálfsvirðingu í meðferðinni og geti sagt NEI að meðferð lokinni, þegar það á við.

Í meðferðinni að Laugalandi er lögð áhersla á að stúlkurnar sýni heiðarleika í orðum og gerðum og standi fyrir máli sínu. Gerðar eru kröfur um að stúlkurnar standi við skuldbindingar sínar á heimilinu og í skóla. Lögð er áhersla á að veita stúlkunum jákvæðar upplifanir í leik og starfi. Hvatning og hrós er því mikilvægur þáttur í meðferðarstarfinu Rauði þráðurinn í meðferðarstarfinu í dag liggur í þessum setningum sem hljóma daglega á Laugalandi, “**þú tekur ábyrgð á þessu sjálf en við munum aðstoða þig**” eða “**árangurinn átt þú sjálf, enginn gerir þetta fyrir þig, en við munum vera með þér.**” Sjónum meðferðaraðila er fyrst og fremst beint að því jákvæða í hegðun stúlkanna.

Á Laugalandi er lögð áhersla á meðvitaða og úthugsaða skipulagningu á meðferðarumhverfinu, á viðmót starfsmanna og félagsskap stúlkanna. Tilgangurinn er að gefa þeim tækifæri til að þroska færni sína; auka tilfinningagreind og félagsfærni og efla persónuuppbyggingu og innri hugræna færni þeirra. Meðferðarumhverfið á Laugalandi er „þolinmótt“ gagnvart hegðun stúlkanna. Að okkar mati eru þau hegðunareinkenni sem stúlkurnar sýna, merki um að þær eigi í innri baráttu. Reynslan hefur sýnt að ef við reynum að leiðrétta einkennin, upplifa þær það sem skort á skilningi og samkennd. Meginregla okkar er að vinna ekki á einkennunum fyrr en við skiljum hvað er að gerast með viðkomandi stúlku. Yfirleitt sjáum við að neikvæð hegðunareinkenni hverfa líkt og af sjálfu sér, þegar viðkomandi stúlka finnur að hún mætir skilningi á stöðu sinni og vanda og nær að vinna úr tilfinningum sínum. Í meðferðinni sýnum við stúlkunum, að við tökum þeim eins og þær eru og að við höfum nægan vilja og þol til að halda ró okkar yfir því sem við heyrum og sjáum. Þetta er sérstaklega mikilvægt í upphafi meðferðar þegar fyrstu tengsl okkar við þær eru að hefjast. Þær stúlkur sem til okkar koma, hafa flestar átt í erfiðleikum með að finna jákvæða svörun við tilfinningalegum þörfum sínum. Við leitumst við að veita þeim það viðmót og þá svörun sem þær þurfa. Heiðarleiki, samkvæmni milli orða og gerða, réttlátar kröfur og staðfesta í því sem við bjóðum stúlkunum, eru mikilvægir þættir í að byggja upp traust meðferðartengsl. Við hvetjum og kennum stúlkunum að vera heiðarlegar í samskiptum og gefum þeim tækifæri til að spreyta sig í samskiptum við starfsmenn, fjölskyldu og féлага, með þátttöku í ýmsum atburðum og með tíðum heimferðaleyfum.

Daglegt starf á Laugalandi markast af reglusemi og verða stúlkurnar fyrir stöðugum áskorunum, með að standa sig í meðferðarumhverfinu. Stúlkurnar hafa stöðugt tækifæri til að taka þátt í ýmiss konar samskiptum og athöfnum með meðferðarfélögum og starfsmönnum, innan þess ramma sem heimilið og umhverfi þess bjóða uppá. Þannig er alltaf ljóst hvað ætlunin er að gera og síðast en ekki síst að þær geta líka mótað það, sem gerist í dagskránni á heimilinu. Vegna þeirra góðu tengsla, sem við náum við stúlkurnar höfum við séð að þær finna fyrir innri hvatningu til að fylgja reglum.

Meðferðaraðferðir byggja á því að þrepaskipta stöðu hverrar stúlku frá 1. upp í 5. þrep. Auk Samningsþreps, sem telst þó ekki til hinna fimm því stúlkur setja sig á það þrep sjálfar, með heiðarleika. Tilgangurinn með þrepakerfinu er að skapa með því hvetjandi kerfi, þar sem stúlkurnar hafa mestan ávinning af að sýna góða hegðun og þar sem neikvæð hegðun hefur neikvæðar afleiðingar fyrir þær. Með neikvæðum afleiðingum er átt fyrst og fremst við hlunninda- eða réttindamissi. Lögð er áhersla á að dvelja ekki við neikvæða hegðun, þess í stað að leggja alla áherslu í að undirstrika jákvæða hegðun, leiðbeina um hana og styðja. Þessi aðferð hefur reynst okkur vel og virkar í raun eins og leikur eða keppni við sjálfa sig að spreyta sig á að ná eins langt og hægt er. Þrepakerfið hjálpar okkur starfsmönnum við að ramma inn meðferðarstarfið og gera það skilvirkara. Þrepakerfið á ekki einungis við á meðferðarheimilinu því hegðun í skóla hefur einnig áhrif á þrepastöðu þeirra. Stúlkunum finnst mikilvægt að vinna sér inn traust hjá meðferðaraðilum, kennara og ekki síst foreldrum til að fá aukin réttindi þegar náðst hefur ákveðin sátt við stöðu þeirra, sem og innsýn í þá hegðun sem þær höfðu viðhaft áður en til vistunar á Laugaland kom. Hér að neðan gefur að líta þrepin og til hvers er ætlast á hverju þrepi sem og hvaða réttindi stúlkurnar fá við að hækka um þrep.

1. þrep-byrjendaþrepið

Stúlka sem er nýkomin á Laugaland er á 1. þrepi (byrjunarþrepi) í tvo til fjóra daga eftir því hve lengi hún er að ná því stigi að vilja taka þátt í dagskránni. Á þessu þrepi er stúlkan undir eftirliti starfsmanna og í mestri umgengni við þá. Hún sækir sjálf skriflega um 2. þrep (þátttökuþrepið) þegar hún vill vera með í því sem fram fer á heimilinu þ.e. egar hún er tilbúin að vakna á morgnana, borða með öðrum allar máltíðir, snyrta sig, klæða og fara í skólann. Reynslan sýnir að yfirleitt fara stúlkurnar að taka fullan þátt og sækja um 2. þrepið eftir tvo til fjóra daga þó er það einstaklingsbundið. Lögð er áhersla á að sýna stúlku á byrjunarþrepinu jákvætt viðmót, skilning og stuðning.

Eftir að stúlka hefur lagt fram 2. þreps verkefnið sitt og verið samþykkt á það þrep af starfsmönnum og meðferðarfélögum fær hún í hendurnar handbók um meðferðarheimilið Laugaland.

2. þrep-þátttökuþrepið

Eins og nafnið bendir til, þá byggir þetta þrep á þátttöku stúlkunnar í leik og starfi. Á þessu þrepi umgengst stúlkan meðferðarfélaga að vild, gengur í skóla, tekur þátt í heimilishaldi og annast vel um sjálfa sig. Auk þess tekur hún þátt í þeirri útivist, bæjarferðum, skemmtunum, og síðast en ekki síst öllum meðferðarfundum og ART sem dagskráin á Laugalandi gerir ráð fyrir. Á þessu þrepi, sem tekur oftast tvo mánuði, fer hún að gera sér vel grein fyrir vanda sínum og hefur fengið nokkur verkfæri frá starfsmönnum til þess að glíma við hann, hefur sett sér markmið og gert tilraun til að ná þeim. Þetta þrep er einna erfiðast í meðferðinni, þar sem stúlkurnar láta þarna af mótþróanum ef hann hefur verið til staðar og horfast í augu við sjálfa sig og það að þær einar bera ábyrgð á hegðun sinni. En á sama tíma er þessi staða einn skemmtilegasti tíminn í meðferðinni, þar sem þær finna sterkt fyrir hvers þær eru megnugar og verða ítrekað stoltar af sjálfri sér. Þær hrasa oftast þarna í fyrstu heimfararleyfunum, en þá förum við yfir það með þeim hvað brást og höldum síðan áfram. Einkunnarorðin á þessu þrepi eru, að “mistök er mjög hraðvirk leið til að læra” og svo gerir maður betur næst. Þar sem mistökunum fylgja ekki skammir eða reiði neins, segja þær okkur hiklaust frá þeim sjálfar og gera mistökin síður aftur. Þetta er á þeirra ábyrgð, bæði hrösun og árangur.

Þegar stúlkunum finnst þær tilbúnar til aukinnar ábyrgðar á eigin meðferð, sækja þær skriflega um að fara á 3. þrep (ábyrgðarþrepið). Til þess að komast á 3. þrep, þarf viðkomandi stúlka að taka ábyrgð á því sem varð til þess að hún fór í langtímameðferð. Hún leggur fram og les upp á meðferðarfundum verkefni sem hún hefur unnið í samráði við meðferðaraðila og svarar áleitnum spurningum því tengdu um ýmsa atburði sem hún tók þátt í eða var upphafsmaður að og voru ólöglegir eða hættulegir. Þetta er gert á jákvæðan hátt, án fordóma eða hneykslnar og finna þær jafnan til mikils léttis þegar þær hafa tekið þessi fyrstu skref til ábyrgðar á gjörðum sínum.

3. þrep-ábyrgðarþrepið

Á þessu þrepi eru stúlkurnar í 2 til 3 mánuði. Þær taka nú aukna ábyrgð, í orðum og gjörðum og á öðrum. Þær undirrita samning þar sem þær samþykkja að taka ábyrgð á sinni meðferð. Þær taka á móti nýliða, fá aukinn vasapening, svara í síma heimilisins, fá fleiri símatíma bæði við foreldra og í vini sem foreldrar samþykkja og þær fá leyfi til að vera einar bæði úti og inni. Þær geta farið einar í göngu, bæjarferðir, líkamsrækt, skólaskemmtanir, setið í almennum bekk í skólanum ef námslegar forsendur eru fyrir

hendi, haft tölvu á herbergi sínu þó án þess að komast á veraldarvefinn. Þeim er treyst til aukins frelsis í hvívetna ásamt fjölgun heimfararleyfa. Þeim er einnig trúað fyrir ýmsum ábyrgðarstörfum og hvers kyns verkefnum sem auka færni þeirra til að takast á við það sem framundan er eftir útskrift. Á þessu þrepi hefst hið eiginlega útskriftarferli. Markmið viðkomandi stúlku tengjast því sem stúlkan þarf að ná tökum á til þess að geta lifað farsælu lífi að lokinni dvölinni á Laugalandi. Á þessu þrepi tekur hún aukinn þátt í að leysa vandamál sem tengjast fjölskyldu hennar. Hún er virkur aðili á meðferðarfundum með fjölskyldunni, vinnur verkefni tengd henni og tekur ábyrgð á lausnum og úrvinnslu þeirra. Þarna er unnið markvisst að því að tengja stúlkuna traustum böndum við fjölskyldu sína á ný og aðstoða foreldra og börn við að ná tökum á því að tala saman á ný og leysa þau mál jafn óðum sem upp koma í samskiptunum.

Þegar stúlkan er tilbúin, sækir hún skriflega um 4. þrepíð og vinnur verkefni sem tengjast því. Verkefnin eru einstaklingsbundin en yfirleitt hafa þær gert upp fortíð sína með því að skrifa ævisögu sýna frá A til Ö þar sem allt kemur fram og lesið verkefnið upp á meðferðarfundum og svarað spurningum því tengdu. Einnig þurfa þær að geta fyrirgefið sjálfri sér og öðrum það sem kom þeim í vanda. Ef eitthvað hvílir á samvisku hennar t.d. vegna fyrri mistaka, þarf hún að gera tilraun til að létta á sér með því að biðjast afsökunar, leiðréttá ósannindi eða greiða tilbaka allt eftir því sem við á. Hún ákveður sjálf hvað hvílir þyngst á henni og hvað hún vill gera til að létta á sér.

4. þrep-fyrirmyndarþrepíð

Á þessu þrepi hefur útskriftardagur jafnan verið ákveðinn og undirbúningur að útskrift hafinn. Stúlkur á þessu þrepi eru til mikillar fyrirmyndar alls staðar þar sem þær eru. Þær aðstoða meðferðarfélagana sína svipað eins og starfsmaður. Þær eru fyrirmyndir þeirra sem styttra eru komnir í meðferðinni. Þær eru vinir er til vammis segja og hvetja hinar stúlkurnar til að takast á við vanda sinn. Þeim getur einnig verið treyst fyrir húslyklum ef þarf, þær fá eigin GSM síma og nota nettengda fartölvu á ákveðnum tímum. Stúlka á 4. þrepi getur dregið sig í hlé, en hefur þó aðstoðarskyldur við meðferðarfélagana ásamt hús skyldum. Á 4. þrepi fær stúlkan aukið tækifæri til að spreyta sig og getur sjálf látið vita ef eitthvað vantar á getuna og hún þarf aðstoð við frá starfsmönnum. Hún leitar ráða hjá starfsmönnum meira eins og til vina í stað kennara. Á þessu þrepi er hún heiðarleg í hvívetna og hegðunin eins óaðfinnanleg og forsendur hennar gefa tilefni til.

Stúlkurnar eru einstaklingar með ólíka getu, ólíkan bakgrunn og ólíkar þarfir. Þar af leiðandi gerum við ekki ráð fyrir sömu hegðun allra á þrepunum, en sníðum kröfurnar svolítið eftir þeim hverju sinni. Þetta hefur gert það að verkum að sumar eru lengur en aðrar að ná sömu markmiðum, en komast þó oftast nær. Við reynum því að taka tillit til einstaklingssérkenna stúlkanna og að þær haldi þeim, en fella þær ekki allar í sama mót, þrátt fyrir að hegðunarmótun eigi sér óneitanlega stað.

5. þrep útskriftarþrepíð

Eins og nafnið bendir til þá er stúlka á 5. þrepi að útskrifast. Hún hefur þá lokið sinni meðferð, átt góð heimferðarleyfi, hefur bætt samskipti við fjölskylduna leyst öll verkefni sem fyrir hana hafa verið lögð á Laugalandi með sóma.

Samningsþrepíð

Ef stúlku verður á og hún tekur ákvörðun um að fara ekki eftir þeim reglum, sem eru á heimilinu, eða hún tekur ákvörðun um að gera eitthvað sem samrýmist ekki því þrepi, sem stúlkan er á. Setur hún sig sjálf á samningsþrep. Við það missir hún öll hlunnindi sem hún hafði á því þrepi sem hún var á. Ef hún hefur unnið sér inn hlunnindi en ekki tekið þau út geymast þau þar til hún hefur aftur komist á sinn fyrri stað innan þrepakerfisins. Stúlkur eru yfirleitt ekki lengi á samningsþrepi. Þær segja frá mistökum í samtölum við meðferðaraðila og á meðferðarfundum, leggja fram verkefni og sækja um að fá halda áfram. Á þessu þrepi reynir mjög á meðferðaraðila og viðkomandi stúlku um að ná samningum og finna leiðir til að hún geti haldið áfram í meðferðinni.

Hlutverk meðferðaraðila í tengslum við þrepakerfið

Mikilvægt er að meðferðaraðilar séu öruggir og samstíga í tengslum við þrepakerfið, þannig að viðbrögð þeirra skili árangri til stúlkanna. Meðferðaraðilinn er sá sem aðstoðar stúlkurnar við að standa sig. Hann tekur ákvarðanir og ræðir viðbrögð eða afleiðingar við samstarfsfólk – ef einhver stúlkanna með hegðun sinni hefur sýnt að hún sé ekki tilbúinn til að hegða sér í samræmi við þrepið þ.e.a.s. taki ekki ábyrgð í samræmi við þau réttindi sem þrepinu fylgja. Yfirmarkmið með þrepakerfinu er að stúlkurnar læri að lifa í sátt við sjálfar sig og aðra.

Einstaklingsmiðuð meðferð

Á innskriftarfundum, þar sem eru foreldrar, barnaverndarfulltrúi, viðkomandi stúlka, forstöðumaður meðferðarheimilisins og sálfræðingur, eru sett almenn markmið fyrir meðferð hvernar stúlku. Þetta er gert á grunni þeirra lýsinga sem fylgir hverri stúlku frá foreldrum, barnaverndarfulltrúa og frá starfsmönnum fyrri meðferðarárræða, s.s. Studla, BUGL eða MST. Strax þegar starfsmenn meðferðarheimilisins kynnst hverri stúlku og birtingarmynd vanda hennar í meðferðinni skýrist, er hegðun hennar og líðan rædd á starfsmannafundum og á meðferðarfundum. Þannig er leitast við að ná betri skilningi á viðbrögðum hennar og meðferðarþörf og hnitmiða meðferðaráætlun. Einnig setur hver stúlka sér skammtímamarkmið með sínum tilsjónarmanni. Þau vinna svo saman að því að meta hvernig gangi að ná markmiðunum. Viðkomandi stúlka og tilsjónarmaður hennar kynna fyrir öðrum stúlkum og meðferðaraðilum að hvaða markmiðum hún er að vinna að á markmiðafundum.

Samráðsfundur er haldinn sex vikum frá innskrift hvernar stúlku. Eftir það eru samráðsfundur á u.þ.b.. tveggja mánaða fresti. Á samráðsfundi koma forsjáraðilar og barnaverndarfulltrúi. Fyrir hvern samráðsfund er gerð samantekt á hegðun stúlkunnar, líðan hennar og stöðu. Þessi samantekt er yfirleitt grunnur umræðna á samráðsfundum, auk þess sem fram hefur komið á meðferðarfundunum og því sem foreldrar segja frá hegðun stúlkunnar í heimferðarhelgum. Þessar umræður draga oft fram þátt foreldranna í lífi stúlkanna og þemu í samskiptum þeirra og unglingsins eru í framhaldinu tekin upp í meðferðinni. Ýmsar óskir og ábendingar foreldra eru teknar inn í meðferðaráherslur, eftir föngum. Á samráðsfundum eru gerðar áætlanir um næstu heimferðarhelgar og skipulag þeirra, leyfi stúlkanna, skólagöngu, aðgerðir eftir útskrift o.fl.

Fjölskyldustarf

Á meðan á meðferð stúlkanna stendur koma foreldrar og eða forsjáraðilar þeirra í viðtöl eins oft og mögulegt er og alltaf í tengslum við komu þeirra á samráðsfundi. Samráðsfundir eru haldnir á tveggja mánaða fresti út meðferðartímann. Fjölskyldufundir leggja grunninn að meðferð hvers unglings og sú fjölskyldumeðferð sem þar fer fram verður fjölskyldunni til leiðsagnar í umgengni við unglingsinn í heimfararleyfum. Þá aðstoðum við fjölskyldurnar til að leysa úr erfiðum fjölskyldumálum og styrkjum stoðir hennar. Megin áherslan er lögð á að hjálpa fjölskyldunni að tala saman án þess að lenda í rifrildum. Að vinna verkefni saman og semja um þau atriði sem þau eru ósammála um. Aðstoða þau við að tala um tilfinningar og gera upp gömul vandamál sem hvíla á þeim og hafa orðið byrði. Stundum er nauðsynlegt að foreldrarnir fái hjónameðferð í nokkur skipti til að hjálpa þeim að standa saman, tala saman eða koma fram sem sterk eining.

Meðferðarfundir / samtöl

Þegar stúlkurnar eru farnar að sýna samstarfsvilja og farnar að fá innsæi í sitt fyrra líf og vilja fara að ræða afdrif sín og vandamál dýpra hafa þær farið í einkasamtöl til sálfræðings heimilisins.

Meðan á meðferðinni stendur eru haldnir fjölmargir meðferðarfundir ásamt ART og hefur hver fundur sinn ákveðna tilgang. Einnig fá stúlkurnar samtöl við ráðgjafa Barnahúss að jafnaði tvisvar í mánuði. Einnig er reynt að koma því við að þær hitti ráðgjafa sinn frá Barnahúsi í heimfararleyfum.

Á mánudögum eru **Lífsleiknifundir** og er markmið þeirra að styrkja stelpurnar andlega, efla sjálfstraust í gegnum tjáningu ásamt því að kenna þeim góð gildi og hvernig þau geta nýst þeim í hinu daglega lífi. Fundurinn fer þannig fram að á hverjum fundi er eitthvað ákveðið þema. Ef þema fundarins er tjáning þá er meðal annars ljóð samin og lesin upp, við spilum einnig Actionary, sem fer þannig fram að einstaklingurinn dregur miða og á síðan að leika það sem stendur á miðanum og hinir giska. Einnig förum við í hópeflisleiki sem fela í sér tjáningu. Ef þema fundarins er fræðsla þá förum við í hin góðu gildi. Dæmi um hin góðu gildi getur verið, hjálpssemi, góðvild, heiðarleiki og svona mætti lengi telja. Við förum í gegnum það hvernig þessi góðu gildi geta nýst manni í lífinu. Stúlkurnar koma jafnvel með reynslusögur af sjálfum sér í tengslum við þau gildi sem fjallað er um. Einnig er fjallað um almenna fræðslu eins og mataræði, líkamlega heilsu og andlega heilsu svo eitthvað sé nefnt.

Á miðvikudögum er **Jákvæðnifundur** þar sem stúlkurnar skrifa eitthvað jákvætt um hverja aðra og lesa upp fyrir hópinn. Skrif þeirra eiga að beinast að því jákvæða eða þeim framförum sem þær hafa sýnt í vikunni fyrir fundinn. Eftir lesturinn fer fram leynileg kosning þar sem stúlkurnar ásamt starfsmönnum kjósa jákvæðustu stúlku liðinnar viku. Nafn jákvæðustu stúlkunnar er sett á fallega skreytt blað með mynd af viðkomandi og sett í ramma í borðstofu heimilisins og er þar til næsta jákvæðnifundar.

Á fimmtudögum er **meðferðarfundur/markmiðsfundur** þar sem saman eru komnir flestir meðferðaraðilar hússins ásamt sálfræðingi. Á fundinum er farið yfir þau markmið sem stúlkurnar hafa sett sér, hvaða einkunn þær gefa sér fyrir liðna viku og ný markmið sem þær telja sig þurfa að setja sér rædd. Á þessum fundum er einnig farið yfir þrepin og umsóknir um þrepahækkun og helgarleyfi ef einhver eru framundan. Þessi

fundur er stærsti fundur vikunnar og kemur í kjölfar **starfsmannafundar** sem er fyrr þennan sama dag.

Á sunnudögum er **Líðanfundur** á honum setjast stúlkur niður með starfsmönnum og ræða hvernig líðan þeirra er. Farið er yfir hvernig viðkomandi stúlku líður í hópnum ásamt tengsl viðkomandi við foreldra sína.

Samskiptafundir eru haldnir reglulega á þeim er farið yfir samskiptin á milli stúlnanna. Ýmislegt kemur upp á í samskiptum þeirra á milli, sem þarf að ræða og hjálpa þeim við að leysa.

Einkasamtöl við ráðgjafa og forstöðumann eiga sér stað daglega. Stúlkurnar eru að jafnaði duglegar að koma og ræða við starfsfólk og forstöðumann um sín mál.

Þegar farið er í húsverkin hefur verið haldinn svokallaður **Verkfundur**, þar sem farið er yfir verkaskiptinguna og þau húsverk sem þarf að gera þann daginn.

Félagsfærniþjálfunin **ART** (*Agression Replacement Training*) var tvisvar í viku á haust- og vorönn 2012. Markmiðið með ART þjálfun er að efla félagsfærni, reiðistjórnun og siðgæðisþroska hjá stúlkunum. Í félagsfærniþjálfun eru kennd jákvæð samskipti í daglega lífinu með umræðum, hlutverkaleikjum og ýmis konar verkefnum. Reiðistjórnun leggur til grundvallar nám við að bregðast við árekstrum með því að þekkja hvað kveikir reiði, hvað gerist innra með einstaklingnum þegar hann reiðist, hvernig brugðist er við og hvaða afleiðingar reiði getur haft á einstaklinginn og umhverfi hans. Við eflingu siðgæðisþroska er rökrætt undir eftirliti þjálfara út frá klípusögum þar sem fyrir koma siðferðileg álitamál. Stúlkurnar fengu viðurkenningarskjal í lok hvers námskeiðs í siðferðilegri rökræðu, reiðistjórnun og félagsfærniþjálfun. Ákveðinn kúltúr hefur skapast á meðferðarheimilinu í tengslum við ART og í öllum samræðum á milli starfsfólks og stúlnanna liggur andi ART í loftinu.

Kvikmyndagerð á Laugalandi

Eftir velheppnaða kvikmyndagerð árið 2011 var ákveðið að framhald yrði á kvikmyndagerð á Laugalandi árið 2012. Haft var að leiðarljósi, sem fyrr þá þætti sem við vitum að kvikmyndagerðin skilaði til stúlnanna. Þau atriði eru eftirfarandi:

- Kennsla í framsögn
- Að læra tillitssemi og þolinmæði
- Grunnþjálfun í leiklist
- Vinna með starfsfólki
- Vinna að verkefni á áhugasviði unglingsins
- Að taka ábyrgð
- Að skapa eitthvað uppbyggilegt
- Gefa aukið sjálfstraust

Nú er svo komið að kvikmyndagerð á Laugalandi er orðinn árlegur viðburður. Strax við innskrift eru stúlkur upplýstar um kvikmyndagerðina, þá gjarnan af meðferðarfélögum sem segja nýrri stúlku frá verkefninu og sýna þær bíómyndir sem gerðar hafa verið.

Þann 4. apríl 2012 var myndin *Má ég elska þig?* Sýnd í A sal Sambíósins á Akureyri. Foreldrum og ættingjum stúlnanna á Laugalandi var boðið á sýninguna ásamt barnaverndarfulltrúum, starfsfólki Stuðla og öðrum velunnurum stúlnanna. A salurinn var þétt setinn á frumsýningardegi og mikil og góð stemming í salnum. Að sýningu lokinni voru stúlkurnar ásamt Péttri Guðjónssyni klappaðar upp á svið. Eftir frumsýningu komu bíógestir í frumsýningarveislu á Laugaland.

Fyrstu hugmyndir fyrir myndina: *Má ég elska þig?* komu á vormánuðum. Þar kom undirritaður með ákveðna hugmynd að efni myndarinnar. Efnistökin að þeirri mynd eru tengsl á milli foreldra og barna. Strax og byrjað var að tala um myndina fengu tvær stúlkur á Laugalandi mikinn áhuga á hugmyndavinnunni og handritsgerðinni. Þær þróuðu svo áfram hugmyndina ásamt undirrituðum. Í lok september var komin nánari útfærsla á hugmyndinni, persónusköpun orðin skýr og farið að ákveða hlutverkaskipan. Í nóvember 2011 hófust fyrstu tölur á myndinni en hlé var síðan gert í desember en áframhald strax á nýju ári. Myndin segir frá 16 ára stúlku, Díönu sem missir föður sinn 5 ára gömul. Áður hafði móðir hennar flutt frá henni og föður hennar þegar hún var aðeins nokkurra mánaða gömul. Díana fer í fóstur hjá góðu fólki. Fósturforeldrar annast hana vel en Díana nær ekki tengingu við fósturforeldrana. Á unglingsárunum fer henni að ganga illa með samskipti heimafyrir og smá saman fer hún út af sporinu í lífinu með alvarlegum afleiðingum.

Eins og áður segir er kvikmyndagerðin stór hluti af afþreyingar-og tómstundastarfi Laugalandis. Reynslan sýnir að verkefni sem þetta gerir mikið fyrir stúlkurnar og þar er mikið horft til þess að styrkja sjálfsmýnd. Stúlkurnar fá ýmis hlutverk í kvikmyndagerðinni fyrir utan að leika fyrir framan myndavél. Þær fá leiðbeiningar og taka þátt í hljóðupptökum, lýsingu, aðstoða við leikstjórn, koma að hári, förðun, leikmunum og ýmsu öðru.

Pétur Guðjónsson.

Tómstundir/afþreying

Síðastliðið ár hafa þær stúlkur sem hafa vistast á Laugalandi stundað ýmiss konar afþreyingu heimavið. Yfir vetrarmánuðina er mikið saumað, þrjónað, spilað, málað, teiknað og fönðrað úr hinum ýmsu eignum. Þar sem einungis eru stúlkur á Laugalandi eru haldin dekurkvöld reglulega þar sem þær fá fræðslu um andlitsförðun o.fl. því tengdu. Fara þær þá í andlitsböð og naglasnyrtingu og dekra við sjálfan sig og hverja aðra. Á þessum dekurkvöldum skapast alltaf góð, kósý stemning.

Hreyfing er stór þáttur í meðferðarstarfinu á Laugalandi og ber þar helst að nefna gönguferðir. Gengið er á fjöll í nágrenninu og vinsælt er að fylgja gönguleiðum í Kjarnaskógi. Einnig er farið reglulega, eða að jafnaði tvisvar í viku, í líkamsrækt á Akureyri. Farið er í sumarbústað a.m.k. tvisvar á veturna, snjósleðaferð skauta ofl. Stúlkurnar eru iðnar við að fara í sund en í þeim ferðum er áherslan þó frekar á leik en markvissa hreyfingu. Hlíðarfjall er í næsta nágrenni Laugalandis en þar er skíðaparadís Norðurlands. Á veturna þegar nægur snjór er kominn er farið á snjóbretti eða skíði um nær hverja helgi. Stúlkurnar hafa margar hverjar aldrei stigið á bretti eða skíði. Þær fá leiðsögn og kennslu allt eftir því sem við á og hafa þær verið mjög fljótur að tileinka sér þessa vetraríþrótt. Einnig höfum við notið góðs af skautahöllinni á Akureyri.

Bíóferðir til Akureyrar eru a.m.k. tvisvar til þrisvar í mánuði, allt eftir framboði bíómynda. Stúlkunum hefur verið boðið reglulega í leikhús hjá Leikfélagi Akureyrar og hafa þær séð flest eða öll þau stykki sem sett hafa verið upp á þessu leikári. Þetta eru mismunandi verk og eftir sýningar er atburðarásin rædd og tilgangur sýninganna. Þær hafa haft bæði gagn og gaman af þessum ferðum og hugsa með opnari huga til þessara upplifana í leikhúsinu.

Yfir sumartímamann er meira einblínt á afþreyingu sem hægt er að stunda utandyra. Farið er í útilegur þar sem gist er í tjöldum yfir nótt eða bara grillað úti í náttúrunni og

komið heim að kvöldi. Farið er reglulega í ferðalög um allt norðurland og stúlkunum kynnt það sem bæjarfélögin hafa upp á að bjóða í afþreyingu s.s. söfn og fleira. Veiði á silungi í hinum ýmsu vötnum og í sjó á Norðurlandi hefur verið mikið stunduð yfir sumartímann sem og sjóstangaveiði og hvalaskoðunarferðir frá Húsavík eða Árskógsströnd ásamt fjölmargri annarri afþreyingu. Farið var reglulega á hestbak með stúlkurnar þ.e.a.s. þær sem þorðu á hestbak, fjósaferðir og í fjárhúsin í sauðburðinum. Reglulega var farið í hjólaferðir og línuskauta um nágrennið og á Akureyri. Í garðinum á Laugalandi er trampolín af stærstu gerð sem er óspart notað á sumrin bæði til að fá útrás fyrir líkamlega og andlega spennu.

Hefð hefur skapast fyrir því á Laugalandi að taka myndir og myndbönd af stúlkunum við hinar ýmsu tómsstundir og störf. Myndböndin eru svo sýnd í útskriftarveislu viðkomandi stúlku og skapast oft hin mesta skemmtun við að horfa á þær ekki síst fyrir foreldra eða aðstandendur stúlkanna. Þetta framtak hefur vakið mikla hrifningu hjá stúlkunum og rifjuðust upp mörg ævintýri hjá þeim við áhorf á myndböndunum í útskriftarveislunum. Einnig skapar hefð þessi eftirvæntingu hjá þeim stúlkum sem styttra eru komnar í meðferðinni varðandi það að einhverntímann muni þær útskrifast frá Laugalandi og þá fái þær sambærilga veislu og myndband.

Skóli / Vinna

Margar þeirra stúlkna, sem koma í meðferð á Laugaland hafa afar neikvæða reynslu af skólagöngu, vegna þess að þær hafa á ýmsan hátt haft neikvæða upplifun af kröfum skólans, viðmóti kennara og samskiptum við samnemendur. Í skólagöngu stúlkanna á Laugandi í sérdeildinni í Hrafnagilsskóla er lögð áhersla á að sýna þeim viðmót þar sem þær upplifa sig ekki sem „þolendur“ skólakerfisins. Talsverður tími getur liðið áður en þær fara að líta skólagönguna og kennarann jákvæðum augum. Lögð er áhersla á að námskröfur og kennsluáferðir séu miðaðar að þörfum hverrar stúlku. Lögð er áhersla á að stúlkurnar fái staðfestingu á að þær geti lært, með því að hafa áætlanir raunsæjar og aðstoða þær við að takast á við það sem þær hafa ásett sér. Leitast er við að láta innihald kennslunnar höfða til þeirra, m.a. með því að tengja kennslu því sem þær hafa áhuga á. Stúlkurnar hafa áhrif á innihald kennsluáætlunar og markmið um afköst. Þær stúlkur, sem hafa sýnt næga námsgetu og sjálfstjórn, fá tækifæri til að taka þátt í almennri kennslu í almennum bekk í Hrafnagilsskóla og fá þannig undirbúning undir að fara aftur í venjulegan grunnskóla eða í framhaldsskóla.

Umsjónarkennari og aðalkennari stúlkanna árið 2012 var Þóra Víkingsdóttir. Fleiri kennarar koma þó að kennslunni, s.s. í íþróttum, textíl og fleiri fögum. Stúlkurnar eiga möguleika á að fara inn í almennan bekk í Hrafnagilsskóla ef námsgeta og hegðun þeirra leyfir. Þær stúlkur sem hafa lokið grunnskólaprófi eiga kost á því að taka fjarnám við VMA. Þá nota þær tölvur í skólastofunni að Hrafnagili og fá aðstoð kennarans þar, en einnig veita kennarar frá VMA þeim leiðsögn í gegnum tölvupósta. Flestar taka 3 til 4 fög á önn í fjarnámi annað hvort upptöku á 10. bekkjar námsefni eða fara í almennt nám. Stúlkurnar taka þátt í böllum og öðrum viðburðum í skólanum allt eftir áhuga hverrar stúlku fyrir sig, sem og þrepastöðu.

Náið samstarf er við Þóru kennara. Hún kemur hvern morgun að sækja stúlkurnar og fær hún þá upplýsingar um það helsta sem brýnt er að hún viti um hagi þeirra. Hún kemur með þær í hádeginu á meðferðarheimilið og borðar með þeim og þeim meðferðaraðilum, sem eru á vakt og fer með þeim í heimanám eða fylgir þeim aftur í

skólann. Hún situr einnig starfsmannafundi á fimmtudögum og meðferðarfundi að þeim loknum. Gott samstarf hefur verið á milli Laugaland og skólastjórnendur Hrafnagilsskóla á árinu 2012 eins og undanfarin ár og þökkum við starfsfólk Laugaland fyrir það.

Á haustönn 2012 hófu tvær stúlkur frá Laugalandi nám í dagskóla við Verkmenntaskólann á Akureyri. Þær náðu báðar að ljúka áföngum á haustönn. Með þessu er hægt að sjá hversu Laugaland er framsækið meðferðarheimili og tilbúið til að aðlaga, styrkja og fylgja stúlkum eftir svo þær fá sömu tækifæri og jafnaldrar þeirra í samfélaginu. Víst er að það verður framhald á slíku námsframboði ef stúlkur kæra sig um og eru í stakk búnar til að takast á við þær ögranir sem fylgir því að vera í framhaldsskóla.

Við höfum lagt á það áherslu að ef stúlkur eru á 17. ári og fyrir séð að þær verði fram yfir 17. ára afmælisdaginn sinn á Laugalandi að þær hefji ökunám hér og útskrifist frá Laugalandi með bílpróf. Þetta er þó ekki gert nema í samráði við foreldra. En undanfarin ár hafa nokkrar stúlkur útskrifast með bílpróf frá Laugalandi og sjáum við hversu mikilvægt það er fyrir stúlkur, sem hafa átt erfitt með að ljúka einhverju sem þær byrjuðu á, að komast í gegnum ökunám.

Stúlkurnar hafa fengið og fengu einnig sumarið 2012 unglingavinnu hjá Eyjafjarðarsveit. Sú vinna hefur verið í tengslum við garðrækt og umhirðu í kringum sundlaugina að Hrafnagili. Einnig hafa þær stúlkur sem sýnt hafa því áhuga að starfa með litlum börnum og verið komnar á 3. þrep (ábyrgðarþrepið) fengið vinnu á leikskólanum Krummakoti, sem er leikskóli í Hrafnagilshverfinu.

Lokaorð

Starfsfólk Laugaland hefur unnið metnaðarfullt starf og lagt sig fram um að ná sem mestum árangri með stúlkurnar. Þar sem þekkingu hefur þrotið hjá starfsmönnum vegna geðrænna erfiðleika hjá sumum skjólstaðinga okkar höfum við leitað til starfsmanna BUGL. Þeir starfsmenn hafa komið reglulega á Laugaland og rætt við starfsfólk og miðlað þekkingu sinni. Þökkum við þeim fyrir öflugt og gott samstarf. Meðferðarheimilið hefur átt gott samstarf við FSA og lögregluna á Akureyri og þökkum við þeim fyrir gott samstarf. Einnig færum við þakkir til stjórnenda Leikfélags Akureyrar fyrir velvild og greiðasemi ásamt öllum öðrum fyrirtækjum sem við höfum átt viðskipti við. Einnig viljum við færa þakkir til nágranna okkar hér í Eyjafjarðarsveit fyrir velvild í garð starfseminnar og þær heimsóknir, sem stúlkunum hefur staðið til boða á bæina til að kynnast dýralífinu. Síðast en ekki síst þökkum við barnaverndarnefndum og Barnaverndarstofu fyrir gott samstarf á árinu 2012.

Með von um að ársskýrsla Laugaland 2012 varpi að einhverju leyti ljósi á það metnaðarfulla og faglega starf sem unnið er á Meðferðarheimilinu Laugalandi.

Virðingarfyllst,

Pétur G. Broddason, forstöðum. Laugalandi.